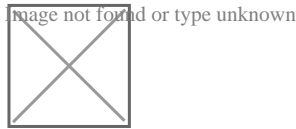

Οι Οικουμενικές Σύνοδοι του Βυζαντίου και η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της σύγχρονης Εκκλησίας' ομοιότητες και διαφορές (Δρ. Ιωάννης Ν. Λίλης Λέκτορας Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης)

[/ Πεμπτούσια](#)

Ο εντοπισμός των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ των Οικουμενικών Συνόδων του λεγομένου Βυζαντίου και της επικείμενης Αγίας και μεγάλης Συνόδου της σύγχρονης Ορθόδοξης Εκκλησίας, θα μας βοηθήσει επαρκώς για να καταλάβουμε τις ιστορικές αλλαγές που προέκυψαν αυτά τα χίλια χρόνια, στην διάρκεια των οποίων δεν έγινε σχεδόν μία ανάλογη Σύνοδος στο χώρο του Ανατολικού Χριστιανισμού. Παράλληλα όμως θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε γιατί η επικείμενη Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της σημερινής Ορθοδοξίας δεν είναι Οικουμενική Σύνοδος, κατά τη δήλωση άλλωστε του ίδιου του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Εμμανουήλ, ως εκπροσώπου του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, σε επίσημη παρουσίαση - ενημέρωση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου στην αίθουσα τελετών της Πατριαρχικής Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης (δύο μήνες πριν τη σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου), παρότι έχει κοινά σημεία με τις βυζαντινές Οικουμενικές Συνόδους. Η παρούσα ανακοίνωσή μας θα κινηθεί σε αυτό το πλαίσιο εντοπίζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές των δύο κόσμων.

Επαρχία

Για να κατανοήσουμε την πρώτιστη βασική διαφορά μεταξύ των Οικουμενικών Συνόδων του λεγομένου Βυζαντίου και της επικείμενης Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της σύγχρονης Ορθοδοξίας, νομίζω πως είναι ανάγκη, καταρχήν, να εντοπίσουμε το ακριβές περιεχόμενο του όρου «εκκλησιαστική επαρχία», στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και σήμερα. Στο λεγόμενο Βυζάντιο δεν ήταν εφικτό μία εκκλησιαστική «επαρχία» να οριοθετηθεί γεωγραφικά, σε συγκεκριμένο τόπο, όπως συμβαίνει σήμερα, γιατί η αυτοκρατορία ήταν αχανέστατη. Γι' αυτό η αυτοκρατορία δεν είχε γεωγραφικά «Σύνορα», παρά μόνο «Τείχη» σε κάθε πόλη ξεχωριστά, με ευθύνη της ίδιας της πόλεως, αναλόγως τη δύναμη και την οικονομική και στρατιωτική παρουσία της πόλης. Υπάρχουν πατερικά κείμενα, αλλά και οι βίοι των αγίων στην «Παρακλητική» της λειτουργικής ζωής της Εκκλησίας, συναξάρια που περιγράφουν τα «Τείχη» μεγάλων βυζαντινών πόλεων και την «τάφρο» ως επιπλέον προστασία, μπροστά από τα «Τείχη», τις αιρέσεις που προέρχονταν εκτός των «Τειχών» (π.χ. η Κωνσταντινούπολη για την Αλεξάνδρεια) ή εντός των Τειχών (από τον ίδιο τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως), μια πραγματικότητα που διαμόρφωνε διαφορετικά τη ζωή τους, σε σχέση με τη σύγχρονη. Επειδή στερούνταν γεωγραφικών συνόρων, οι μοναδικοί συνεκτικοί δεσμοί της αυτοκρατορίας, που αντικαθιστούσαν την έλλειψη των γεωγραφικών συνόρων και μπορούσαν επαρκώς να ενώσουν την αυτοκρατορία, ήταν η α) ελληνική γλώσσα και β) ο χριστιανισμός. Ο χριστιανισμός

θα πρέπει να θεωρηθεί ενοποιητικός άξονας μετά το 381 μ.Χ., δηλαδή την επίσημη αναγνώρισή του από τον Μεγάλο Θεοδόσιο. Ο στρατός του αυτοκράτορα ήταν πάντοτε μισθοφορικός, γιατί λόγω της τεράστιας εκτάσεως, αίσθηση πατρίδος δεν έδινε η γεωγραφία, ο συγκεκριμένος τόπος, αλλά πρωτίστως η ελληνική γλώσσα και το χριστιανικό δόγμα· δευτερευόντως η γεωγραφία. Από οποιοδήποτε μέρος στρατολογούσε πολεμιστές που τους προσείλκυε με μισθό, εφόσον δεν ήταν από τη συγκεκριμένη γεωγραφική έκταση, αρκεί να μιλούσαν τα ελληνικά και να ήταν χριστιανοί. Αυτό είχε ως θετικό αποτέλεσμα ο ελληνισμός να γίνει πολύ δυνατός, γιατί καθώς δεν έμενε σε γεωγραφικά στεγανά, μπορούσε να αφομοιώνει στοιχεία από παντού και να τον ασπάζεται όλος ο τότε γνωστός κόσμος, είχε όμως και το επικίνδυνο στοιχείο να απειλείται ανά πάσα στιγμή με αφανισμό, καθώς δεν είχε την ασφάλεια των δικών του γεωγραφικών συνόρων.

Κάθε φορά που συγκαλούνταν στο Βυζάντιο μία Οικουμενική Σύνοδος, προσκαλούνταν οι επίσκοποι από τα πέρατα της αυτοκρατορίας, οι οποίοι ήταν επαρχιούχοι, όχι όμως με αποσαφηνισμένα τα γεωγραφικά όρια της επαρχίας τους. Σήμερα τα σύνορα των επαρχιών μπορούν να αποσαφηνισθούν πλήρως, ειδικά όταν η εκκλησία είναι πλήρως αναγνωρισμένη από την εκάστοτε πολιτεία, καθώς τα σύγχρονα κράτη δεν είναι αυτοκρατορίες, αλλά πρωτίστως γεωγραφικές εκτάσεις των εθνών (εθνικά κράτη), μία πρακτική που προήλθε από τη φεουδαρχία του δυτικού μεσαίωνα. Στη Βυζαντινή αυτοκρατορία δεν ήταν δυνατό να αποσαφηνισθεί ακριβώς η επαρχία του Γάγγρας, του Βεροίας και του Εδέσσης στην Μεσοποταμία, ή του Εμέσης, εκτός αν ήταν μία πολύ μεγάλη πόλη με τεράστια δύναμη, η οποία θα έχτιζε και τεράστια «Τείχη». Αλλά ακόμα και εκεί παραμόνευε ο κίνδυνος, όπως πήγε να συμβεί με την Κωνσταντινούπολη από την απειλή των Αβάρων (τότε που γράφτηκε ο περίφημος Ακάθιστος Ύμνος) και μάλιστα τον 7ο αιώνα, όταν ακόμα βρισκόνταν η αυτοκρατορία στην ακμή της, πριν φανεί καθαρά η μελλοντική κατάρρευση της.

(συνεχίζεται)

[1] Εισήγηση που ανακοινώθηκε στον Επιστημονική Διημερίδα, την οποία οργάνωσαν η Πατριαρχική Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Κρήτης και το Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου και πραγματοποιήθηκε στην Πατριαρχική Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Κρήτης κατά τη 15η και 16η Μαΐου 2016.

[2] Θα μπορούσαμε ίσως να θεωρήσουμε ως εξαίρεση τη Σύνοδο του 879/880 που έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη καθώς αναγνώρισε ως Οικουμενική τη Σύνοδο του 787 στη Νίκαια της Βιθυνίας, σχετικά με την Εικονομαχία. Ανάλογη Σύνοδος είναι και αυτή του 1482 στην Κωνσταντινούπολη, η οποία δεν αναγνώρισε τη Σύνοδο της Φλωρεντίας του 1439 και όρισε πως όσοι θα επιστρέφουν στην Ορθόδοξη Εκκλησία από τη

Ρωμαιοκαθολική, θα πρέπει να χρίονται με μύρο. Βλ. Νίκου Ματσούκα, Δογματική και Συμβολική Θεολογία Γ΄, Π. Πουρναρά Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 296.